

Голас Рацзімы

№ 41 (1354)

КАСТРЫЧНІК 1974 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 19-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

ТВОРЦА КУЛЬТУРЫ— НАРОД

«Сацыялізм не толькі адкрыў працоўным масам шырокі доступ да духоўных каштоўнасцяў, але і зрабіў іх непасрэднымі творцамі культуры. Адно з яркіх сведчанняў гэтага — незвычайны размах мастацкай народнай творчасці... Мастацкая творчасць народа — адна з характэрных рыс нашай савецкай рэчаіснасці, нашага жыцця». Гэтыя словы Генеральнага сакратара ЦК КПСС Л. Брэжнева са Справаздачнага даклада Цэнтральнага Камітэта XXIV з'езду Камуністычнай партыі Савецкага Саюза вызначаюць месца, якое займае ў жыцці нашага грамадства мастацкая самадзейнасць працоўных, служаць арыенцірам у далейшым развіцці народнай творчасці, у далучэнні ўсіх грамадзян Савецкай краіны да заваёў сацыялістычнай культуры. У гэтай справе дзяржаўнай важнасці вялікая роля належыць культурна-асветным установам. Аб іх рабоце ў нашай рэспубліцы расказвае начальнік Упраўлення культурна-асветных устаноў Міністэрства культуры БССР Жанна СІНЁЛЬНІКАВА.

Культурна-асветныя ўстановы адыгрываюць значную ролю ў духоўным жыцці народа. У іх дзейнасці ярка праяўляецца дэмакратычны, сапраўды народны характар сацыялістычнай культуры, у развіцці якой непасрэднымі ўдзел прымаюць самі працоўныя. Узнікшыя ў першыя гады Савецкай улады ачагі культуры шмат зрабілі для далучэння людзей працы да ведаў, да багаццяў літаратуры і мастацтва, актыўна садзейнічалі развіццю народнай творчасці, разнастайных форм самадзейнасці мас.

Вялікае развіццё атрымала культурна-асветная работа ў Беларусі. Сёння дом культуры ці клуб, масавая бібліятэка, дзяржаўны ці народны музей, музычная школа альбо студыя, народны тэатр, калектывы мастацкай самадзейнасці самых розных жанраў сталі неад'емнай часткай нашага штодзённага жыцця. Больш як чатыры мільёны жыхароў рэспублікі а'яўляюцца чытачамі масавых бібліятэк; 360 тысяч працоўных навукаюцца ў народных універсітэтах па розных галінах ведаў; штогод дзiesiąткі мільёнаў чалавек наведваюць музеі, клубы, паркі культуры і адпачынку; звыш паўмільёна чалавек нлічвае армія ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці.

Прыведзеныя лічбы, з'яўляючыся яркай ілюстрацыяй грамадскай актыўнасці і высокіх духоўных запатрабаванняў нашых людзей, у той жа час сведчаць і аб шырокіх магчымасцях сеткі культурна-асветных устаноў рэспублікі, якая ўключае 7154 масавыя бібліятэкі, 6190 клубаў, дамоў і палацаў культуры, 52 дзяржаўныя музеі з 11 філіяламі. Гэтая сетка пастаянна развіваецца і ўдасканальваецца з улікам перспектывы развіцця гарадоў і вёсак.

Паспяхова вырашаецца задача стварэння ў кожным раённым цэнтры культурнага комп-

лексу, які ўключае ў сябе дом ці палац культуры, кінатэатр, масавыя бібліятэкі — для дарослых і дзяцей, музычную школу, парк культуры і адпачынку, дзяржаўны або народны музей, народны тэатр або аматарскі народны калектыв іншага жанру. Жыхароў дробных населеных пунктаў, у якіх няма стацыянарных устаноў культуры, абслугоўваюць аўтаклубы, філіялы бібліятэк, пункты выдачы кніг.

Узровень культурна-масавай работы залежыць ад многіх фактараў. І немалаважны з іх — матэрыяльная база. Будаўніцтва і абсталяванне устаноў культуры вядзецца як за кошт дзяржаўнага бюджэту, так і за сродкі культурных фондаў прадпрыемстваў, саўгасаў, калгасаў, прафсаюзных арганізацый. У апошні час толькі за кошт дзяржаўных капітальных укладанняў пабудаваны тыпавыя будынкі бібліятэк у Мінску, Брэсце, Магілёве, Віцебску, Слуцку, Барысаве. У выдатных новых памяшканнях пачалі працаваць дамы культуры ў Быхаве, Акцябрскім, Лельчыцах, Брагіне, Гарадку, Берастовіцы, Зэльве і іншых раённых цэнтрах.

Сучасны, добра абсталяваны палац культуры стаў прыналежнасцю не толькі буйных гарадоў і прамысловых цэнтраў, але і многіх калгасаў і саўгасаў. Амаль дзёсяць гадоў таму назад пабудаван па індывідуальнаму праекту цудоўны дом культуры ў калгасе «Савецкая Беларусь» Камянецкага раёна. Гэты прыгожы і зручны будынак з глядзельнай залай на 450 месц, выдатна абсталяванай сцэнай, дзе можа выступіць любы прафесійны калектыв, прасторным фэе, пакоямі для бібліятэкі і работы гуртоў, стаў сапраўдным цэнтрам культуры. Тут працуе дзіцячая музычная школа, створаны калектывы мастацкай самадзейнасці:

[Заканчэнне на 7-й стар.]

Б АГАТЫ рэпертуар, высокае выканаўчае майстэрства прыносяць заслужаны поспех харавому калектыву Баранавіцкага

баваўнянага камбіната.

баваўнянага камбіната.

НА ЗДЫМКУ: артысты хору ў палацы тэкстыльшчыкаў.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

Мінск
Ул. Краснаармейская 9
Гос. С-ка ім. Леніна

АБАВЯЗАК ААН— АКТЫЎНА САДЗЕЙНІЧАЦЬ ПРАЦЭСУ РАЗРАДКІ

(Працяг. Пачатак на 2-й стар.)
вука і культура, значна ўзрос
жыццёвы ўзровень насельніц-
тва.

Свята захоўваючы памяць
войнаў, партызан і падпольшчы-
каў, якія аддалі сваё жыццё
за свабоду і незалежнасць на-
родаў Савецкага Саюза, за вы-
ратаванне сусветнай цывіліза-
цыі ад карычневай чумы, заня-
тыя мірнай стваральнай пра-
цай, мы выступаем за тое, каб
Еўропа ніколі ў будучым не
магла стаць крыніцай новай су-
светнай вайны або ўзброеных
канфліктаў, а была кантынент-
там трывалага міру і раўна-
праўнага супрацоўніцтва.

Беларуская ССР лічыць, што
разрадка напружанасці не павінна
абмяжоўвацца якой-не-
будзь часткай зямнога шара.
Яна павінна пашырацца на ўсе
раёны свету. Усё глыбей пускаяе
карэнне выстаўлена Савецкім
Саюзам ідэя стварэння сістэмы
калектыўнай бяспекі ў Азіі. Яе
рэалізацыі спрыяюць новыя
станоўчыя тэндэнцыі на гэтым
кантыненте. Зразумела, трэба
будзе яшчэ шмат зрабіць на
гэтым шляху. Перш за ўсё, не-
абходна, каб узнікаючыя пра-
блемы паміж дзяржавамі выра-
шаліся мірнымі сродкамі з улі-
кам законных правоў і інтарэ-
саў усіх народаў.

Важным укладом з боку ААН
у справу аслаблення напружа-
насці на азіяцкім кантыненте
з'явілася б неадкладнае пры-
няцце Генеральнай Асамблеяй
рашэння аб вывадзе ўсіх за-
межных войск, што знаходзя-
цца пад флагам ААН у Паўднё-
вай Карэі, і спыненне ўмяшан-
ня ва ўнутраныя справы карэй-
скага народа.

Няма сумнення, што ўсё вы-
шэйсказанае адпавядае інтарэ-
сам тых, хто на справе шчыра
хоць ўмацавання міру на зямлі
і змагаецца за яго.

Супрацоўніцтва дзяржаў з
розным грамадскім ладам на
двухбаковай і шматбаковай ас-
нове для вырашэння важней-
шых міжнародных пытанняў
цалкам і поўнацю адпавядае
мэтам і прынцыпам ААН, да-
паўняе дзейнасць гэтай аргані-
зацыі па ажыццяўленню яе га-
лоўнай задачы — умацавання
міру і міжнароднай бяспекі.

Не выпадкова, як паказала
агульнапалітычная дыскусія, та-
кая тэндэнцыя развіцця між-
дзяржаўных адносін знаходзіць
самую шырокую падтрымку і
адобранне. І таму ніхто ў Ар-
ганізацыі Аб'яднаных Нацый
усур'ез не ўспрымае недарэч-
ны тэзіс праціўнікаў справы мі-
ру, разрадка і раўнапраўнага
супрацоўніцтва аб так званым
«згаворы дзюх звышдзяржаў».
Выступленне прадстаўніка Ки-
тая, што паўтарае ў ААН з
1971 года па загадаў прагра-
маванаму шаблону адны і
тыя ж звышнедарэчнасці, на-
гадае нам становішча сляпога,
які ўпёрся ў паркан і не можа
адарвацца ад яго.

Разрадка напружанасці не
прыходзіць сама, гэта складаны
працэс, які патрабуе пастаяннай
і мэтанакіраванай палітычнай
барацьбы, актыўных сумесных
дзеянняў міралюбівых дзяр-
жаў, шырокай падтрымкі гэта-
га курсу народнымі масамі ўсіх
краін. «Мы цвёрда перакананы,
— сказаў некалькі дзён назад
Генеральны сакратар ЦК КПСС
таварыш Л. І. Брэжнеў, — што
барацьба за ўмацаванне міру,
за паглыбленне разрадка, за яе
развіццё не павінна ведаць па-
уз». Іменна такую нямомую,
паслядоўную барацьбу за ўма-
цаванне міжнароднай бяспекі
вядзе Савецкі Саюз у супра-
цоўніцтве з іншымі дзяржавамі
сацыялістычнай садружнасці,
ажыццяўляючы Праграму міру,
выстаўленую XXIV з'ездам
КПСС і стаўшую сцягам усіх
міралюбівых сіл.

Змагаючыся за разрадку на-
пружанасці і развіваючы адно-

сіны з капіталістычнымі краіна-
мі на аснове мірнага суіснаван-
ня, дзяржавы сацыялістычнай
садружнасці ў той жа час пас-
лядоўна і цвёрда падтрымліва-
юць барацьбу народаў супраць
сіл імперыялізму, рэакцыі і агр-
эсіі, за свабоду і ўмацаванне
нацыянальнай незалежнасці.

Дзесяцікі афра-азіяцкіх і лаці-
наамерыканскіх дзяржаў адчу-
ваюць дабратворны ўплыў са-
лідарнасці і падтрымкі СССР і
іншых краін сацыялістычнай
садружнасці ў барацьбе за
ўмацаванне нацыянальнай не-
залежнасці.

Неабходнасць далейшага
ўмацавання сумесных дзеянняў
усіх міралюбівых дзяржаў тым
больш відавочная, што сілы
рэакцыі і агрэсіі яшчэ далёка
не склалі зброі. Сведчанне та-
му — трагедыя народа Рэспуб-
лікі Кіпр. Хто можа застацца
безудзельным, калі мілітарысцкія
колы НАТО пачалі рэаліза-
цыю ўжо даўно выношваемых
імі планаў, накіраваных суп-
раць Рэспубліку Кіпр як дзяр-
жавы, што стаіць на пазіцыях
недалучэння? Недапушчальна,
каб Кіпр — член ААН страціў
сваю незалежнасць і тэрытары-
яльную цэласнасць ці то ў вы-
ніку замежнага ваеннага ўмя-
шання, ці то шляхам закулісных
махінацый НАТО.

Беларуская ССР, як і іншыя
сацыялістычныя дзяржавы, заў-
сёды стаяла на баку кіпрскага
народа. Неабходна прыняцце
тэрміновых і дзейных меры
да таго, каб ахаваць Рэспубліку
Кіпр ад умяшання звонку, за-
бяспечыць вывад з яе тэрыто-
рыі ўсіх замежных войск, ад-
навіць там канстытуцыйны па-
радак, даць кіпрыётам магчы-
масць самім вырашаць свой
лёс.

Беларуская ССР выступае за
ажыццяўленне прапановы Са-
вецкага Саюза аб скліканні ў
рамках Арганізацыі Аб'ядна-
ных Нацый міжнароднай кан-
ферэнцыі для ўрэгулявання
кіпрскай праблемы. Іменна на
такой канферэнцыі можна буд-
дзе дабіцца эфектыўнага выра-
шэння міжнародных аспектаў
гэтай праблемы пры адпавед-
ных аўтарытэтных міжнародных
гарантыях. Гэту прынцыповую
пазіцыю Беларуская ССР рашу-
ча адстойвала ў Савецкай Бяспеці
ААН. Лініі на забеспячэнне іс-
навання Кіпра як незалежнай,
суверэннай і тэрытарыяльна
цэласнай дзяржавы адпавядала б
і накіраванне на Кіпр спецы-
яльнай місіі Савета Бяспекі.

На працягу многіх гадоў са-
маадданай герайчнай барацьбы
народаў Індакітая супраць ім-
перыялістычнай агрэсіі Савецкі
Саюз і іншыя сацыялістычныя
краіны аказвалі ім пастаянную
ўсебаковую дапамогу і пад-
трымку. Мы і сёння разам з
нарадамі В'етнама, Лаоса і
Камбоджы.

Спыненне імперыялістычнай
агрэсіі ў Індакітаі, заключэнне
парыжскіх пагадненняў па В'ет-
наму стварылі перадумовы
для замацавання паварту ад
вайны да міру, для нармаліза-
цыі абстаноўкі на Індакітайскім
паўвостраве і ў цэлым у Паў-
днёва-Усходняй Азіі. Разам з
тым, не могуць не выклікаць
рэзкага асуджэння правакацый-
ныя дзеянні сайгонскай адміні-
страцыі, якая, апіраючыся на
падтрымку знешніх сіл, спра-
буе любымі сродкамі сарваць
палітычнае ўрэгуляванне ў Ін-
дакітаі. Беларуская ССР лічыць,
што строгае і няўхільнае вы-
кананне парыжскіх пагадненняў,
поўнае спыненне агню, вызва-
ленне ўсіх ваенных і цывільных
асоб, якія ўтрымліваюцца пад
вартай, прадастаўленне насель-
ніцтва Паўднёвага В'етнама
поўных дэмакратычных правоў,
хутэйшае правядзенне пераго-
вораў двух паўднёва-в'етнамскіх
бакоў па пытанню фарміраван-
ня нацыянальнага савета нацыя-
нальнага прымірэння і згоды з

мэтай падрыхтоўкі спрыяльных
умоў для правядзення ўсе-
агульных, сапраўды свабодных
і дэмакратычных выбараў —
такі рэальны шлях умацавання
міру, нармалізацыі абстаноўкі
ў Паўднёвым В'етнаме.

Беларуская ССР выступае
таксама за прадастаўленне Ча-
савому рэвалюцыйнаму ўраду
Рэспублікі Паўднёвы В'етнам
статуса назіральніка пры ААН.

Дзякуючы сумесным актыў-
ным дзеянням сацыялістычных
дзяржаў і краін, якія стаяць на
пазіцыях недалучэння, склаліся
больш спрыяльныя ўмовы для
барацьбы супраць імперыяліс-
тычнай агрэсіі і ліквідацыі ача-
га вайны на Блізкім Усходзе.
Дзесягнута раз'яднанне войск у
раёне Сінайскага паўвострава і
Галанскіх вышынь. Аднак гэта
толькі першыя крокі ўрэгуля-
вання блізкаўсходняй прабле-
мы. Нельга дапусціць, каб
справа спынілася на паўмерах,
якімі хацелі б абмежавацца Із-
раіль і яго апекуны. Такі пад-
ход тоіць небяспеку новай ва-
еннай успышкі. Галоўныя пы-
танні палітычнага ўрэгулявання
на Блізкім Усходзе трэба будзе
разгледзець і вырашыць на
Жэнеўскай мірнай канферэн-
цыі, якая павінна як мага хут-
чэй аднавіць сваю работу. Ас-
нову палітычнага ўрэгулявання
на Блізкім Усходзе складае, як
вядома, вывад ізраільскіх
войск з усіх акупіраваных
арабскіх тэрыторый і ліквіда-
цыя вынікаў ізраільскай агр-
эсіі.

Зразумела таксама, што ўрэ-
гуляванне на Блізкім Усходзе
павінна гарантаваць бяспеку і
правы ўсіх дзяржаў і народаў
гэтага раёна, уключаючы закон-
ныя нацыянальныя правы араб-
скага народа Палесціны, прад-
стаўнікі якога павінны заняць
месца за сталом жэнеўскіх пе-
рагавораў у якасці самастойнага
боку.

Беларуская ССР падтрымала
прапанову арабскіх краін аб
разглядзе на цяперашняй сесіі
Генеральнай Асамблеі ААН
«Пытанні аб Палесціне», а так-
сама з'яўляецца сааўтарам пра-
екта рэзалюцыі аб запрашэнні
прадстаўнікоў Арганізацыі вы-
звалення Палесціны ўдзельні-
чаць у абмеркаванні гэтай пра-
блемы.

Пан старшыня!

Сёння мы сутыкаемся з па-
радаксальнай з'явай, калі ў
абстаноўцы адчувальнага аслаб-
лення міжнароднай напружа-
насці працягваецца матэры-
яльная падрыхтоўка да вайны.
І справа тут не толькі ў інер-
цыі, а ў тым, што ў свеце яшчэ
дзеінічаюць магутныя імперы-
ялістычныя сілы, якія па роз-
ных эканамічных і палітычных
прычынах працягваюць пад-
турхоўваць махавое кола гон-
кі ўзбраенняў. Гэтыя сілы спра-
буюць падагнаць гонку самых
небяспечных для ўсяго чала-
вецтва ракетна-ядзерных уз-
браенняў, выкарыстаць найвя-
лікшы дасягненні чалавечага
розуму для стварэння ўсё
новых і новых відаў зброі.

Сацыялістычныя краіны заў-
сёды змагаліся супраць такога
небяспечнага развіцця падзей.
І мы маем права ганарыцца
тым, што іменна па ініцыятыве
гэтых дзяржаў большасць пы-
танняў раззбраення разгляда-
лася і разглядаецца ў ААН. Са-
цыялістычныя дзяржавы сваёй
паслядоўнай і рашучай пазіцы-
яй у пытаннях раззбраення ў
супрацоўніцтве з маладымі не-
залежнымі дзяржавамі дабілі-
ся ўсім вядомых станоўчых вы-
нікаў. Гэта адпавядае інтарэсам
усіх дзяржаў, у тым ліку
шматлікай групы краін, што
сталі на шлях развіцця, якія
для вырашэння стаячых перад
імі эканамічных і сацыяльных
проблем маюць вострую патрэ-
бу ў вызваленні сродкаў, па-
глынаемых гонкай узбраенняў,
і пераклучэнні іх на развіццё
нацыянальнай эканомікі. Для
гэтых краін мір з'яўляецца
першай і неабходнай умовай
збаўлення ад каланіяльнай
спадчыны, барацьбы з неакала-
нізізмам. Якая непрыглядная
ў гэтым плане пазіцыя адной
краіны, якая спрабуе на сло-
вах паказаць сябе сябрам «трэ-
цяга свету» і ў той жа час на
справе з'яўляецца праціўнікам
спынення гонкі ўзбраення і
раззбраення.

На разгляд XXIX сесіі Генер-
альнай Асамблеі ААН Савецкім
Саюзам унесена новая
важная прапанова «Аб забароне
ўздзеяння на прыроднае
асяроддзе і клімат у ваенных і
іншых мэтах, не сумяшчальных
з інтарэсамі забеспячэння між-
народнай бяспекі, дабрабыту і
здараўя людзей». На думку
Беларускай ССР, распрацоўка
і заключэнне адпаведнай між-
народнай канвенцыі з'яўляецца
справой спецыяльнай і дальна-
бачнай. Важна сёння прыняць
меры для збаўлення чалавецтва
ад небяспекі выкарыстання
новых сродкаў вядзення вайны,
якія заўтра могуць атрымаць
вялікае пашырэнне і якія ўтай-
маваць затым акажацца нямно-
га цяжэй. Заключэнне такой
канвенцыі з'явілася б не толькі
мерай абмежавання сферы
гонкі ўзбраенняў, але і важным
сродкам захавання навакольна-
га асяроддзя.

На гэтай сесіі трэба зрабіць
усё неабходнае для выканання
рашэння XXVIII сесіі Генераль-
най Асамблеі ААН «Аб скара-
чэнні ваенных бюджэтаў дзяр-
жаў — пастаянных членаў Са-
вета Бяспекі ААН на 10 пра-
цэнтаў і аб выкарыстанні част-
кі эканомленых сродкаў на
аказанне дапамогі краінам,
якія сталі на шлях развіцця».
Пры наяўнасці добрай волі ўсіх
пастаянных членаў савета гэта
рашэнне, якое звязвае ў адно
праблемы раззбраення і раз-
віцця, можа садзейнічаць
справе ўмацавання ўсеагульна-
га міру і сацыяльна-эканаміч-
нага развіцця.

Беларуская ССР будзе дабі-
вацца таго, каб цяперашняя се-
сія прыняла рашэнне, якое да-
ло б магчымасць распачаць не-
пасрэдна выпрацоўку канкрэт-
ных рэкамендацый па прак-
тычных пытаннях склікання Су-
светнай канферэнцыі па раз-
збраенню.

Перад сусветным супольніч-
твам па-ранейшаму стаіць за-
дача дабівацца забароны і лік-
відацыі хімічнай зброі, спыне-
ння ўсюды і ўсімі выпрабаван-
няў ядзернай зброі і ажыццяў-
лення іншых мер на шляху да
ўсеагульнага і поўнага раз-
збраення.

На цяперашняй сесіі Генер-
альнай Асамблеі мы чакаем
новага шырокага разгляду пы-
тання аб ажыццяўленні Дэкла-
рацыі аб умацаванні міжнарод-
най бяспекі, якое павінна пры-
весці да дадатковых канкрэт-
ных крокаў па няўхільнаму
ажыццяўленню яе асноўных
палажэнняў. Важна, каб абмер-
каванне гэтага пытання сад-
зейнічала замацаванню і да-
лейшаму развіццю ўжо дасяг-
нутых поспехаў у агульным аз-
дараўленні міжнароднай аб-
станоўкі.

Беларуская ССР як член Са-
вета Бяспекі выступае за пры-
няцце саветам адпаведных
мер для надання абавязковай
сілы ўрачыстай заяве Генер-
альнай Асамблеі аб непрымя-
ненні сілы ў міжнародных ад-
носінах і забароне навечна
прымянення ядзернай зброі.
Такое рашэнне Савета Бяспекі
зробіць даўгачаснае дабра-
творнае ўздзеянне на міжна-
родныя адносіны. І тым пастая-
нным членам Савета Бяспекі,
якія перашкаджаюць яго пры-
няццю, час спыніць свой аб-
струкцыянізм.

Генеральная Асамблея павін-
на выкарыстаць спрыяльныя
магчымасці для плённага раз-
гляду праблем раззбраення і
ўмацавання міжнароднай бяс-
пекі, што, у сваю чаргу, паслу-
жыць далейшаму расшырэнню
і паглыбленню працэсу раз-
радка і вырашэнню задач эка-
намічнага развіцця.

Пан старшыня!

Прыём на гэтай сесіі ўстаў
ААН трох дзяржаў — Бангла-
дэш, Грэнады і Гвінеі-Бісау, дэле-
гацыі якіх мы горача вітаем,
з'яўляецца яшчэ адным свед-
чаннем няспыннага бурнага
ўздыму нацыянальна-вызва-
ленчага руху, шырокага выха-
ду на сусветную арэну неза-
лежных краін Азіі, Афрыкі і
Лацінскай Амерыкі, краін, што
сталі на шлях развіцця.

Інтернацыянальная падтры-
мка барацьбы за свабоду і на-
цыянальную незалежнасць, дэ-
макратыю і сацыялізм заўсёды

[Заканчэнне на 6-й стар.]

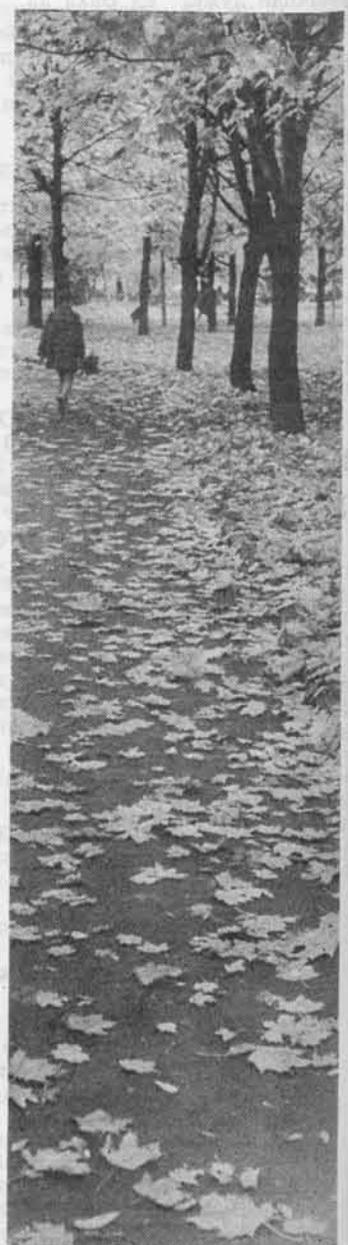
пішуць
землякі

НЯРОЎНАЯ РОЎНАСЦЬ

Мінула больш за паўгода, як
я выйшаў з бальніцы. І за гэты
час ніхто да мяне не зайшоў і
я ні да каго. Я то пайшоў бы
куды-небудзь, ды ногі не слу-
жаць. Вось і сяджу ў кватэры
адзін, як быццам і людзей на
вокал няма. Есць, вядома, су-
седзі. Але яны чужыя, пры су-
стрэчы нават не скажуць «доб-
рай раніцы» або «дабрана». Есць,
праўда, некалькі зна-
мых, але яны далёка, ды і са
здараўем у іх не лепш.

Радзі і тэлебачанне прыно-
сяць навіны — колькі грабя-
жоў за суткі, колькі, дзе і каго
забілі. Часам выступіць хто-не-
будзь з палітыкаў, пацешыць
людзей, маўляў, хутка будзе
прасперыці. Але што ні месяц,
то становіцца ўсё горш: закры-
ваюцца прадпрыемствы, расце
беспрацоўе, павышаюцца цэны.
Многія прадукты ўжо кашту-
юць у два разы даражэй, чым
у гэты ж час у 1973 годзе. Так,
фунт бульбы каштуе каля тры-
ціці цэнтаў, які — долар,
кварта малака — сорак цэн-
таў. Адным словам, каму прас-
перыці, а каму кукіш у кішэні.
Тыя, хто мае пастаянную рабо-
ту, яшчэ могуць неяк пражыць.
А ў каго яе няма, што тады?
Пры такой «роўнасці» заўсёды
былі і будуць грабяжы, забой-
ствы.

Александр ЧЫЧКАН.
ЗША.

Кастрычнік.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

«Голас Радзімы»

№ 41 (1354)

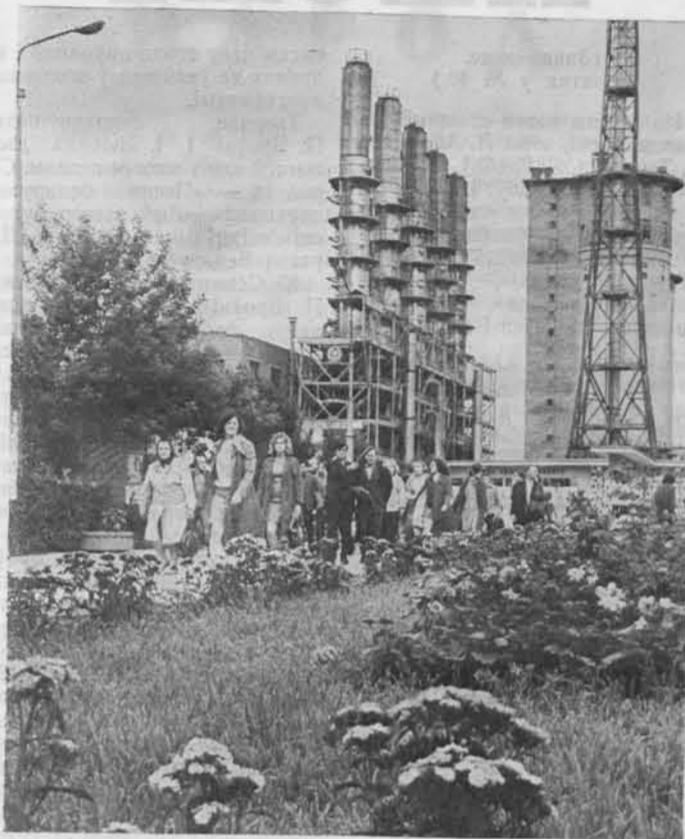
LOS ANGELES is a beautiful city, but I was almost suffocated by yellow smoke and couldn't help thinking how much easier it is to breathe in Moscow, for all the traffic. The woods around Moscow and the rivers, the elks, cuckoos, wild boars and woodcocks — all are friends of the inhabitants of Central Russia, part of a healthy environment. The Soviet Union stands out for a wide variety of scenery, flora and fauna, without

farms strive to keep the factories and plants supplied with food and to provide good conditions for holiday makers. All this is ensured by planned economy.

The great appeal of the Programme of the Communist Party of the Soviet Union — «Everything for the sake of man, for the benefit of man» — leads to improvement of man's health and to prolongation of life. A comprehensive solution of the pro-

naya Polyana has revealed new possibilities for improving biotechnics and offered excellent holiday facilities for the combine's workers. In the Solnechnogorsk Forestry (Moscow Region) there are also industrial enterprises that could affect the environment. However, the problems that emerged were solved by the same Nature-Industry system.

Way back in 1945, when the last shots of the war were being fired, I led a scientific expedi-

There are certain antagonisms between industry and nature, but they can and should be friends. Under capitalism, industry and nature are antagonists. Under socialism they are friends. Each factory makes friends with environment and does its best to cause no harm, even sets out to help. ON PHOTO: the «conflict» between the Chemical Combine in Grodno and the environment was solved by the Nature-Industry system.

Photo by A. PEREKHOD.

INDUSTRY AND NATURE: FRIENDS OR ENEMIES?

which man would have been very lonely and vulnerable.

The environment has created man. And now, in the era of technological progress, man has become master of his environment. True, he is not a dictator, but a real democrat. He can govern nature harmoniously in the context of his industrial activities. The motto of socialist society today, when all spheres of human activity are being industrialized, is to govern nature wisely, to do it no harm rather than right things afterwards. This is the optimum solution of the problem.

Industry and nature — are they friends or enemies? There are certain antagonisms between them, but they can and should be friends. Under capitalism, industry and nature are antagonists. No factory owner will give a single dollar, unless forced to by the state, to prevent the smoke belching out of his chimneys from contaminating the air of a neighbouring farm (unless, of course, the farmer is his son or brother). Under socialism, industry and nature are friends. Each factory makes friends with the neighbouring collective farm, forestry, fishery or hunting preserve and does its best to cause no harm, even sets out to help. On the other hand, the

blems of industrialization and environmental protection is the best solution of this crucial problem confronting mankind. We nowadays often use the word «bioecos», a term comprised of two words — «bio» meaning «organism» and «ecos» meaning environment (air, water and soil). In the Soviet Union these can form a harmonious whole. The solution of this complicated problem has been thoroughly worked out and prepared according to the «Nature-Industry» system (NI system, for short) — a system of equation and inequalities and their functionals. The language of electronic computers may only be comprehensible to specialists, but the results are clear for all to see.

Many people, even in the USSR, thought that it was impossible to settle the «conflict» between the Shchokino Chemical Combine, the Soviet Union's biggest chemical enterprise, and Leo Tolstoy's memorial park «Yasnaya Polyana» nearby. The problem was solved brilliantly on the principle of bioecos — the optimum combination of man and his environment. The Shchokino Combine carried out a whole range of measures which included improved production processes and the construction of an effective purification plant. Yasnaya Polyana forest, in the

Kuibyshev and Chkalov (now Orenburg) regions of the Russian Federation. The forest was drying up because of water shortage and was badly affected by the growing oil industry. That was how the nature-industry problem emerged. The method for solving it was worked out by electronic computers at the Live Nature Cybernetics Laboratory. The use of this method saved the forest and is bringing over greater rewards.

And the last thing. The Live Nature Cybernetics Laboratory is now in a position to determine man's possible life span. Although this phenomenon is quite complex, it is expressed in a simple formula. Life span depends on two factors — man's potential and the environment. As far as the first factor is concerned, man's potential life span is five to ten times the duration of the pubescence period, i.e., 100 to 200 years. The second factor, the environment, changes from 0 to 1. Under socialist society, this index is closer to 1. This is how the environment responds to society's concern for it.

By Professor
Valentin NESTEROV,
Corresponding Member, USSR
Academy of Agricultural
Sciences, Chief of the Live
Nature Cybernetics Laboratory

“ATLAS OF SOVIET FORESTS”

Forests, composed of 1,500 species of trees and shrubs, cover 1,200 million hectares of Soviet territory, more than a half of the country. Altogether, they make up a third of the world's forest resources. The Atlas of Soviet Forests has only been compiled recently. The timber industry has largely been moved in recent years to Eastern Siberia and the Far East, which has made large-scale afforestation possible in the European part of the USSR.

Byelorussia, the Ukraine, Moldavia and the Central Asian Republics now have much more

forests than at the turn of the century. Thousands hectares of new forests appeared in the Voronezh, Tambov, Tula and other regions of Russia.

Protective afforestation has been implemented on a territory of 2,000,000 hectares, and 380,000 hectares of protective forest belts will have been planted on collective and state farms during the 9th Five-Year Plan. The Atlas indicates the sites where they will be planted.

The Atlas also has a special afforestation map for the cities of the USSR, and deals with the future of urban and suburban forests. Forest-parks likewise receive a good deal of attention — some are already being planted in Estonia, Latvia and near Lake Sevan in Armenia. A park is planned near Viadvostok, it will be laid out in suburban forests over 20,000 hectares.

Behind the scenes of the oil crisis

The transnational oil corporations have been in the limelight lately. «The multinational companies bear the blame for the energy and monetary crises which hit Western Europe, Japan and the developing countries», Cesare Bensi, Deputy Minister of Foreign Affairs of Italy, testified this February. «They are tremendously important not only in prospecting for and marketing crude oil, but also in selling other types of raw materials, and they control a huge monetary market. This pattern makes it very easy to precipitate a crisis on a global scale and to manipulate it for one's own benefit.» Such a crisis was provoked in late 1973 and early 1974. Or, to be more precise, not the crisis itself but the aggravation of the crisis, because an energy crisis has been maturing in the capitalist world for a long time. The industrialized countries in the West had been using the cheap oil they extracted from the developing countries for many decades without a stop or hindrance. This pays much greater dividends than developing one's own energy resources. For this reason the production of coal was curtailed in many Western countries and other sources of energy were not developed.

Therefore, as soon as the main oil-producing countries established higher, stiffer prices for crude oil and cut deliveries, the Western industrialized countries came up against some serious problems. The oil monopolies promptly pounced upon

these problems to make money on a hitherto unprecedented scale. It is enough to say that Royal Dutch-Shell alone trebled its profits in 1973.

Royal Dutch-Shell is by sales the fourth corporation in the West. British capitalists own 40 per cent and the Dutch the rest. They have production interests in more than 30 countries and markets in 100. 79 per cent of the assets are abroad. They possess a fleet of 183 ships, 75 oil refineries, and own or part-own over 80,000 km of pipelines. The US Senate is now investigating the activities of the Anglo-Dutch Royal Dutch-Shell oil corporation. The suspicions were triggered off by the strange behaviour of the *Caparata* tanker, belonging to the corporation. It spent 12 days in the port of New York with a cargo of more than 186,000 barrels of fuel oil. It was estimated that in the same period the price per barrel jumped from 8 to 12 dollars, so that the *Caparata* cargo alone cleaned up an extra 673,000 dollars in profit for Royal Dutch-Shell in these 12 days!

The Anglo-Dutch corporation is by no means an exception. More than 20 tankers, mainly carrying cargoes of the US oil companies, were moored near New York, in New Jersey, waiting for a further rise in the price of oil and oil products at the very peak of the fuel crisis in the USA. The American press published photos of four of the «waiting» tankers, that belo-

nged to the Exxon Corporation (an American-based oil giant). Exxon's assets run into 25,000 million dollars, which exceeds the GNP of quite a few small and medium-sized capitalist states. The company's sales are valued at some 30,000 million dollars per year. Exxon extracts and processes oil in dozens of countries, explores for oil in Alaska, in the North Sea, offshore Malaysia, i.e., wherever it can make profit.

In 1973, when many industrialized Western countries were confronted with an acute energy crisis, Exxon made a profit of nearly 2,500 million dollars — 59 per cent more than the year before. While the oil monopolies were waiting for oil prices to rise, British industry was switched to a 3-day week and millions of Britons were freezing in their unheated flats. Industry was in a turmoil in the Netherlands and thousands lost their jobs.

The oil tycoons tried to justify their actions, saying that their companies were international concerns and the crisis affected everybody, and that they also suffered and were forced to cut deliveries in equal measure to all clients. These explanations were as hypocritical as they were false. We can see that in the profits made by the international oil companies and in the numerous denunciations in the Western press. The oil companies are charged with dispatching their tankers away from «their own» shores to places where the oil would fetch more.

Everybody knows that their business is international, that their main principle is to extract the biggest profits they can and that it is useless to expect oil monopolies to be patriotic and respect their «parent-country».

Quite recently the Tokyo city prosecutors office established, after a three-month investigation, the guilt of the 12 largest Japanese oil companies. They deliberately limited the production of a number of chemical products to create an artificial shortage to force up prices. These are the kind of manipulations that trebled the oil companies' profits.

People are making serious charges against the oil monopolies today. Senator A. Ribicoff (USA) gave millions of TV watchers a brief account: the oil companies were getting the biggest dividends in their history by monopolizing the market still further, creating an artificial shortage of oil products and shoving up the prices abominably.

The transnational oil monopolies are continuing their price machinations and creating artificial fuel crises. Billions and billions of dollars, made by plundering wide sections of the public in many countries, flow in to fill their coffers.

I. KOVALYOV

КРЫЛЫ ПЕСНИ

(Заканчэнне. Пачатак у № 40.)

На вершы паэта стваралі раманы, песні, хоры Л. Абелівіч, Э. Тырманд, Я. Глебаў, Я. Дзягцярык, І. Кузняцоў, І. Лучанок. У скарбніцу беларускай музычнай культуры ўвайшлі народныя песні «Зорка Венера», «Слудкія ткачыкі», «Не куйвай ты, шэрая жызюля», створаныя на вершы Максіма Багдановіча.

Музычнае адлюстраванне атрымала і творчасць класіка нашай літаратуры Змітрака Бядулі, якая прадстаўлена ў беларускай музыцы цудоўнымі рамансамі «Дазвольце дыце любіць» У. Алоўнікава і «Лугам зелянінкім» Р. Пукста. Па аповесці З. Бядулі «Салавей» створана лібрэта аднайменнага балета М. Крошнера — першага нацыянальнага балетнага твора.

10 сакавіка 1939 года ў Беларускім дзяржаўным тэатры оперы і балета адбылася прэм'ера оперы Я. Цікоцкага «Міхась Падгорны», а ў наступным годзе спектакль быў паказан у Маскве на Першай дэкадзе беларускага мастацтва. Аўтарам лібрэта быў Пятрусь Броўка. Ён жа разам з П. Глебкам напісаў лібрэта і да «Кветкі шчасця», оперы А. Туранкова, таксама паказанай масквічам у час дэкады. І яшчэ адна нацыянальная опера — «Алеся» Я. Цікоцкага — створана на лібрэта П. Броўкі. У 1962 годзе на сцэне Акадэмічнага тэатра оперы і балета БССР быў пастаўлены балет Г. Вагнера «Святло і цені», лібрэта якога напісаў М. Алтухоў паводле рамана П. Броўкі «Калі зліваюцца рэкі».

Многіх беларускіх кампазітараў вабіла паэзія П. Броўкі, якой уласцівы грамадзянскасць, тэматычнае і эмацыянальнае адзінства. Адною з першых песень, напісаных на словы П. Броўкі, была песня І. Любана «Дукорская партызанская». Цікава яе гісторыя. У час беларускай акупацыі Беларусі каля вёскі Дукоры актыўна дзейнічаў партызанскі атрад, які літаральна наводзіў жах на захопнікаў. Арганізаваўшы карную экспедыцыю, яны захапілі шаснаццаць партызан і расстралялі іх каля роднай вёскі. Штогод у дзень расстрэлу жыхары навакольных вёсак пачалі збірацца каля брацкай магілы партызан. У памяць загінуўшых гучалі палымныя патрыятычныя прамовы іх баявых таварышаў, аднавяскоўцаў, родных. На адной з такіх сустрэч у 1934 годзе прысутнічалі П. Броўка і кампазітар І. Любан. Убачанае нарадзіла песню. Яна была выканана на чарговым мітынгу ў Дукоры, надрукавана ў газеце «Літаратура і мастацтва», з небылай хуткасцю распаўсюдзілася па ўсёй рэспубліцы, а з

цягам часу стала народнай і на правах яе ўвайшла ў школьныя хрэстаматы.

Творчае супрацоўніцтва П. Броўкі і І. Любана дало жыццё яшчэ многім песням. Сярод іх — «Песня беларускіх партызан», «Быў слесар луганскі», «Дзяўчына з Брэста», «Дарагая Беларусь».

Ю. Семяняка стварыў на тэкст П. Броўкі цудоўны хор «Слухайце, людзі», які набыў надзвычай шырокую папулярнасць і часта гучыць у канцэртах і па Беларуску і ў Сусветнаму радыё. А Я. Цікоцкі, акрамя двух гімнічных хораў «Рэспубліка наша» і «Зямля Беларусі», узяў у якасці тэкстаў для сваіх вакальных твораў каля дзесяці вершаў паэта.

Да лепшых твораў П. Броўкі належашь вершы, прысвечаныя вызваленню Заходняй Беларусі. Адзін з іх — «Заходнім беларусам» — быў надрукаваны ў якасці лістоўкі 17 верасня 1939 года. І амаль адразу з'явілася песня А. Туранкова «Заходнім беларусам». У далейшым кампазітар не раз звяртаўся да паэзіі Броўкі і стварыў цэлы рад вакальных твораў. Палымнае слова паэта натхняла Л. Абелівіча, А. Багатырова, У. Алоўнікава, П. Падкавырава, Д. Камінскага, І. Кузняцова і іншых кампазітараў.

Каля ста разнастайных музычных твораў — ад песні і рамана да кантаты і араторыі — напісана на вершы шырока вядомага беларускага паэта Максіма Танка. У гэтым вялікім спісе кідаецца ў вочы адна асаблівасць: на адзін і той жа тэкст рознымі кампазітарамі створана па некалькі песень, раманаў і хораў. Цудоўныя радкі «Застольнай» знайшлі ўважлівае ўважанне ў песнях У. Алоўнікава і А. Туранкова і ў хоры Ю. Семянякі. Да «Партызанскіх акупаў» звярнуліся кампазітары У. Алоўнікаў і Р. Пукст, якія напісалі хоры без суправаджэння. Вакальны дуэт А. Туранкова і хоры Д. Лукаса і Я. Цікоцкага створаны на верш «У садочку май».

Вершы Максіма Танка ахвотна выкарыстоўваюць не толькі прафесійныя кампазітары — Ю. Семяняка, Г. Вагнер, Я. Глебаў, І. Кузняцоў, Э. Тырманд, Л. Абелівіч, К. Цесакоў, але і многія самадзейныя кампазітары.

Ярка адлюстраванне ў музыцы знайшла творчасць яшчэ аднаго сучаснага таленавітага беларускага паэта — Аркадзя Куляшова. Яго паэма «Песня аб слаўным паходзе», якая апынае падзеі грамадзянскай вайны і вызначаецца публіцыстычным пафасам і маштабнасцю, прыцягнула ўвагу кампазітара Г. Вагнера, які напісаў паводле яе першую ў гісторыі беларускай музыкі тэлевізійную оперу «Ранак».

Куляшоўская «Балада аб ча-

тырох заложніках» з'явілася літаратурнай асновай кантаты П. Падкавырава для салістаў, хору і сімфанічнага аркестра. Тэкст балады стаў таксама песняй (музыка У. Мулявіна), якая ўвайшла ў рэпертуар вядомага беларускага вакальна-інструментальнага ансамбля «Песняры». У выкананні гэтага ж ансамбля набыла шырокую папулярнасць і песня І. Лучанка на тэкст А. Куляшова «Алеся».

А. Багатыроў на словы паэта напісаў цыкл раманаў, які складаецца з шасці твораў: «Жыць Ленін», «Зямля і мора», «Кожны мае свой бор», «Малодосці», «Ростань» і «Песня перамогі». Папулярнымі сталі і два хоры на куляшоўскія словы — «Спелюцца туманы» і «Творчы наступ» Р. Пукста.

У пачатку канцэртнага сезона 1970 года ў зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі прагучаў новы твор Ю. Семянякі — музыка да літаратурна-музычнай кампазіцыі па паэме А. Куляшова «Прыгоды цымбал». Яна атрымала досыць цікавую музычную інтэрпрэтацыю кампазітара, які здолее глыбока пранікнуць у змест літаратурнага твора.

У 1955 годзе Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР быў зацверджаны гімн Беларусі. Аўтар музыкі — кампазітар Нестар Сакалоўскі, словы гімна напісаў Міхась Клімковіч. Няма яго твораў палужылі матэрыялам для буйных палотнаў беларускай музыкі. Так, на лібрэта паэта Д. Лукаса напісаў оперу «Кастусь Каліноўскі», а В. Залатароў стварыў балет «Князь-возера».

На словы паэта напісалі песні кампазітары М. Аладаў, В. Яфімаў, У. Любан, Р. Пукст, М. Чуркін, С. Палонскі, П. Падкавыраў і многія іншыя. У сваіх вершах М. Клімковіч з вялікім майстэрствам творча выкарыстоўваў лепшыя ўзоры беларускага нацыянальнага фальклору, і таму песні на яго тэксты так доўга жывуць у народзе, карыстаюцца яго любоўю і павагай. Прыкладам гэтага можа служыць песня Я. Цікоцкага «Разгарэлася зорачка ясная».

Кожную раніцу, перад пачаткам перадач з Мінска, радыёхваля пасылаюць у эфір невялікую музычную фразу — пачатак вядомай песні У. Алоўнікава на словы А. Бачылы «Радзіма мая дарагая». Гэта — паэма беларускага радзімца. Радыё і тэлебачанні, у выкананні вядомых артыстаў і самадзейных спевакоў часта гучыць песня Ю. Семянякі і А. Бачылы «Расвіттай, Беларусь», якая набыла сапраўды ўсенародную папулярнасць. Для таго, каб лічыць Алеся Бачылу паэтам-песнікам, дастаткова было б і дзюво памяннёнае песень. А між тым на яго словы напісана яшчэ значная колькасць хораў, раманаў і песень. Гэтыя песні карыстаюцца любоўю слухачоў, у першую чаргу дзякуючы сардэчнасці іх слоў, у якіх пазі выказвае сваю любоў да Радзімы, да свайго народа.

У снежні 1955 года ў Дзяржаўным тэатры оперы і балета БССР адбылася прэм'ера пер-

шай беларускай оперы для дзяцей — «Марынікі» Р. Пукста. Лібрэта яе напісала паэтка Эдзі Агняцвет на матывах уласнай паэмы «Песня пра піянерскі сцяг». На яе ж словы Д. Лукас стварыў вакальны цыкл для голасу і фартэпіяна «Поры года», які складаецца з дзевятнаці раманаў і чатырох фартэпіянных прэлюдыяў, а П. Падкавыраў — першую ў гісторыі беларускай музыкі кантату з 12 частак для дзіцячага хору, салістаў, чытальніка і сімфанічнага аркестра — «Піянерскі касцёр міру».

Трэба сказаць, што паэзія Агняцвет адыграла ў развіцці беларускай музыкі даволі значную ролю. На яе тэксты напісан шэраг буйных і цікавых вакальных твораў, у тым ліку мноства песень для дзяцей.

Напэўна, няма ў Беларусі чалавека, які б не ведаў песні «Бывайце здаровы». Па ёй пазнаюць наша мастацтва і за межамі рэспублікі. Верш «Бывайце здаровы» быў запісаны фалькларыстамі і ўпершыню надрукаваны ў навагоднім нумары «Правды» ў 1937 годзе як беларускай народнай песня. Неўзабаве ён быў змешчаны ў рэспубліканскім друку. Амаль адначасова з'явілася і мелодыя песні І. Любана, напісаная на гэты тэкст. Песня адразу палюбілася. І толькі потым стала вядома, што тэкст яе напісаў Адам Русак. Так нарадзілася песня, а разам з ёю і новы пазі-песеннік, да творчасці якога звярталіся амаль усе беларускія кампазітары, якія працуюць у жанры песні. Песні на словы А. Русака надзвычай папулярныя ў народзе. Яскравым сведчаннем гэтага можа служыць «Лясная песня» У. Алоўнікава.

Многім выдатным песням і рамансам, сярод якіх «Нёман» Н. Сакалоўскага, «Шоўкавыя травы» Р. Пукста, «Песня пра Заслонава» У. Алоўнікава, даў жыццё пазітычны дар Анатоля Астрэйкі.

Добра зарэкамендаваў сябе як пазі-песеннік Авяр'ян Дзеружыньскі. На яго словы напісан і шэраг буйных музычных твораў. Сярод іх кантата М. Аладава «Сорак год», кантаты І. Кузняцова «Гімн Радзіме і чалавеку-творцу», «Радуйся, наша зямля», частка з «Маладзёжнай сюіты» Г. Вагнера.

Некалькі год назад па Беларуску радыё ўпершыню прагучала песня І. Лучанка «Жураўлі на Палессе ляцяць». Яна адразу ж прыйшла да спадобы слухачам, і з усіх куткоў Беларусі на радыё пачалі паступаць шматлікія заяўкі на яе выкананне. Паэтычная творчасць аўтара слоў гэтай песні Алеся Ставера даволі даўно прыцягвае ўвагу беларускіх кампазітараў, на яго вершы створана нямаля хораў, раманаў і песень. Тое ж самае можна сказаць і пра творчасць Кастуса Кірзенкі, Міколы Хведаровіча, Пятра Прыходзькі.

Многія беларускія пазіты пакуль што не да канца «адкрыты» нашымі кампазітарамі, і на іх вершы напісаны толькі асобныя музычныя творы, але і яны адыгралі пэўную ролю ў развіцці нашай нацыянальнай музыкі. Для прыкладу можна

прывесці Алеся Звонака, на тэксты якога яшчэ паўтарадва дзесяці год назад не было створана ніводнай песні ці рамана. Але кампазітар Р. Пукст звярнуў увагу на ўзніслаць і музычнасць паэзіі А. Звонака, і ў выніку з'явіліся цудоўны вакальны цыкл Р. Пукста на словы шасці санетаў паэта — «Паэзія», «Вернасць», «Мужнасць», «Любоў», «Хараство», «Жаданне», які вызначаўся ўсхваляванасцю, меладычнасцю, шчырасцю. Дзякуючы гэтым якасцям цыкл заваяваў сымпатыі і выканаўцаў, і слухачоў. З тых пор беларускія кампазітары неаднаразова звярталіся да паэзіі А. Звонака.

Часам бывае, што той ці іншы кампазітар, ствараючы буйны твор кантатна-аратарыяльнага жанру, карыстаецца вершамі не аднаго паэта, а некалькіх. Гэта дае яму магчымасць не толькі выбраць тэксты, сучасныя задуме яго, але і самыя разнастайныя па сваёму ідэянаму ўвасабленню, па рытму і музычнаму памеру. Напрыклад, Я. Глебаў у сваёй араторыі «Свяці, зара» выкарыстаў вершы А. Астрэйкі, П. Броўкі, М. Хведаровіча, А. Звонака, А. Вялюгіна; К. Цесакоў у араторыі «Мы — беларусы!», акрамя верша Я. Купалы, узяў тэксты М. Танка і П. Панчанкі; Д. Смольскі пабудаваў сваю араторыю «Мая Радзіма» на вершах Н. Гілевіча, А. Александровіча, А. Ставера, С. Грахоўскага, А. Вярцінскага, П. Панчанкі і М. Танка.

Не прайшлі творцы беларускай музыкі і міма вершаў маладых паэтаў В. Шымчука, М. Чарняўскага, І. Скурко, У. Паўлава, В. Лукаша стаў аўтарам папулярнай песні І. Лучанка «Стаяць на рэйдзе нашы брыганціны». У апошні час багаты плён даў творчы «дуэт» кампазітара Ю. Семянякі і маладога паэта У. Карызны (хор «Беларусь сінявокая», песні «Якая ты цудоўная, Радзіма», «Журавіны», «Прыходзьце дзяўчаты бярозкамі», «Белая Русь» і іншы).

Пералічыць імёны ўсіх без выключэння паэтаў, на вершы якіх напісана музыка беларускіх кампазітараў, проста немагчыма. Прышлося б бяскоўца паўтараць імёны ўсіх нашых кампазітараў. Але ці можна сказаць, што беларуская паэзія дастаткова поўна выкарыстана ў нацыянальнай музыцы? Вядома, не! Яшчэ тысячы вершаў чакаюць свайго ўвасаблення ў новых творах кампазітараў рэспублікі, і я ўпэўнены ў тым, што да чатырохнаццаці лічбы опер, кантат, араторыяў, хораў, раманаў і песень, ужо створаных майстрамі беларускай музыкі, дабавіцца яшчэ многія сотні новых — такіх, аб якіх марыў некалі Янка Купала:

Песні ясныя, як сонца,
як воля
Усёй неабсяжнай Краіны
Светаў,
Песні, што птушкай ляталі б
над полем,
У шчасці тварылі б ад летаў
да летаў.

Дзмітрый ЖУРАЎЛЕЎ,
заслужаны дзеяч культуры
БССР.

АБАВЯЗАК ААН — АКТЫЎНА САДЗЕЙНІЧАЦЬ ПРАЦЭСУ РАЗРАДКІ

(Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.)

была неад'емнай часткай састаўнай сацыялістычных дзяржаў. Як вядома, у 1960 годзе па ініцыятыве Савета Саюза Генеральная Асамблея прыняла Дэкларацыю аб прадастаўленні незалежнасці каланіяльным краінам і народам, што з'явілася падзеяй гістарычнага значэння. Вынікі барацьбы народа Гвінеі-Бісау пераканаўча паказалі неадольнасць вызваленчага руху, калі саюз з ім сусветнага сацыялізму стаў аб'ектыўнай рэальнасцю. Узброеныя да зубоў каланізатары не змаглі паставіць на калені гераічны народ Гвінеі-Бісау.

Шэвіністы, аслепленыя сваімі вялікадзяржаўнымі гегеманістычнымі імкненнямі, аказаліся ў канчатковым выніку не ў стане перашкодзіць народу Бангла-

дэш, які стаў на шлях свабоды і незалежнасці, стаць членам Арганізацыі Аб'яднаных Нацый.

Умовы разрадка далі магчымасць актывізаваць барацьбу краін, якія сталі на шлях развіцця, за ліквідацыю нераўнапраўных эканамічных адносін паміж развітымі капіталістычнымі і маладымі краінамі. Беларуская ССР актыўна падтрымлівае пазіцыю і патрабаванні краін, якія сталі на шлях развіцця. Іменна такую пазіцыю заняла дэлегацыя Беларускай ССР на VI спецыяльнай сесіі Генеральнай Асамблеі ААН, дзе краіны, што сталі на шлях развіцця, прад'явілі справядлівы гістарычны рахунак імперыялізму і каланіялізму за векавую эксплуатацыю і прысваенне іх багаццяў і запатрабавалі спынення драпежніцкай

дзеянасці транснацыянальных манаполій.

Прыняцце антыімперыялістычных рашэнняў, як вы справядліва адзначылі, пачаўшыся на VI спецыяльнай сесіі, з'яўляецца вынікам натуральнага саюза краін, што сталі на шлях развіцця, з сацыялістычнымі дзяржавамі, «які матываваўся імкненнем міжнароднага супольніцтва стварыць новую эру, заснаваную на справядлівасці, прагрэсе і міры».

Падтрымка сацыялістычнымі краінамі былых каланіяльных і залежных народаў набыла новы, больш глыбокі сэнс у перыяд правядзення шырокіх сацыяльна-эканамічных пераўтварэнняў, пачатых у шэрагу краін, якія сталі на шлях развіцця. Гэта падтрымка і дапамога аказваецца на прыпынкувай аснове і пазбаўлена якіх-небудзь кан'юнктурных меркаванняў

або імкнення да атрымання аднабоковай выгады. Мы рашуча падтрымліваем афрыканскіх барацьбітоў з каланіялізмам, расізмам і апартаідам, усіх дэмакратаў, якія змагаюцца за свабоду сваіх народаў супраць фашысцкай тыраніі. Мы лічым, што Арганізацыя Аб'яднаных Нацый павінна памножыць свае намаганні, каб дабіцца спынення рэпрэсій супраць дэмакратаў, вызвалення ўсіх палітычных зняволеных у Чылі, пакласці канец самавольству і беззаконнасці фашысцкай хунты, якая прадалася замежнаму капіталу. І колькі бы ні бегаў на гэту трыбуну і ні зласловіў тут агент чылійскага ваенна-фашысцкага рэжыму, злоўжываючы правам на адказ, сумленныя людзі ні ў Чылі, ні ў іншых краінах не спыняць барацьбу супраць злчынстваў крывавай дыктатуры ў Чылі. Яны нязмен-

на будуць аказваць чылііскім патрыётам і дэмакратам падтрымку ў іх справядлівай барацьбе.

Дэлегацыя Беларускай ССР, як і многія іншыя дэлегацыі, якія выступалі ў агульнапалітычнай дыскусіі, пераканана, што пры абмеркаванні і вырашэнні любога пытання ў ААН праблем умацавання міру міжнароднай бяспекі, раззбраення, дэкаланізацыі і барацьбы з расізмам і апартаідам, эканамічнага развіцця, распрацоўкі і захавання норм міжнароднага права — заўсёды неабходна адзінства і згуртаванасць, высокая актыўнасць і паспяхоўнасць усіх антыімперыялістычных сіл, у авангардзе якіх ідуць дзяржавы сацыялістычнай сядружнасці, якія па-брацку супрацоўнічаюць з краінамі, што стаяць на пазіцыях недэлучэння, і маладымі краінамі.

ДРУЖБА ДАЎНЯЯ, НЕПАРУШНАЯ

ДНІ ЧУВАШСКОЙ МУЗЫКІ І ЛІТАРАТУРЫ ў БССР

Адшумела на беларускай зямлі яшчэ адно яркае свята дружбы, свята дзвюх братніх культур — чувашскай і беларускай. У нашай рэспубліцы прайшлі Дні музыкі і літаратуры Чувашскай аўтаномнай рэспублікі. У беларускіх гарадах і вёсках гучалі высокае паэтычнае слова, непаўторныя мелодыі Прыволжскага краю. Шахцёры Салігорска і хімікі Магілёва, тэкстыльшчыкі Баранавіч і пагранічнікі Брэста, хлебаробы многіх калгасаў сардэчна сустракалі чувашскіх пісьменнікаў, кампазітараў, спявакоў і музыкантаў. Адбыліся творчыя сустрэчы з пісьменнікамі, кампазітарамі, артыстамі нашай рэспублікі.

Усяго семдзесят год назад Бракгаўз і Эфрон у сваёй энцыклапедыі пісалі пра цяперашнюю сталіцу Чувашы — горад Чэбаксары: «Значэнне горада мізэрнае. Від горада варты жалю, хаця Чэбаксары і называюць нярэдка жартам «сталіцаю Чувашы».

Пасля Кастрычніка індустрыя тут пачыналася з нуля. З 1920 па 1921 год прамысловасць Чувашы вырабіла семсот тысяч пар лацей, 240 грабляў і 2 260 зуб'яў да баконаў.

Сёння магнітныя станцыі з маркай Чэбаксарскага электраапаратнага завода экспартуюцца ў 56 краін свету. Сын чувашскай зямлі Андрый Нікалаеў быў сярод першых савецкіх касманаўтаў, якія падняліся ў касмічныя вышыні.

Штодзень у Чувашыю адыходзяць з Беларусі саставы з аўтамабілямі і трактарамі, радыёпрыёмнікамі і тэлевізарамі, станкамі і электронна-вылічальнымі машынамі. З берагоў Волгі да нас адпраўляюцца электрарухавікі і вымяральныя прыборы, хімічныя прэпараты, тканіны, мэбля.

Ужо ў першыя гады Савецкай улады паміж дзесяцімаі чувашскай і беларускай музыкі ўзніклі творчыя сувязі. Пачынальнікамі іх былі заслужаны дзяржаўны мастацтваў Чувашскай АССР С. Максімаў і народны артыст БССР М. Аладаў, які апрацаваў для голасу і фартэпіяна 10 чувашскіх народных песень. Пачынаючы з трыццаціх гадоў, беларускія народныя песні гучаць у хоры Чувашскага ансамбля песні і танца. Народны паэт Чувашы Сямён Эльгер быў адным з тых, хто ў цяжкія дні Вялікай Айчыннай вайны сардэчна прымаў

на сваёй зямлі Янку Купалу. Там і сёння памятаюць беларускага песняра. Адна з вуліц Чэбаксар носіць імя Янкі Купалы, выдадзена яго кніга паэзіі «Мара».

У пасляваенныя гады не раз выступалі ў Чувашы праслаўленыя беларускія музычныя калектывы і асобныя артысты. У Мінску неаднаразова гастралюваў Чувашскі дзяржаўны ансамбль песні і танца.

У 1973 годзе ў Чувашы адбыліся Дні музыкі і літаратуры Беларускай ССР. Сапраўдным святам дружбы савецкіх людзей сталі Дні музыкі і літаратуры Чувашскай АССР у Беларусі.

— З пачуццём радасці і высокай адказнасці ступілі мы на брацкую беларускую зямлю, — сказаў сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў РСФСР, старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў Чувашы М. Дзедушкін. — Мы прыехалі, каб расказаць аб дасягненнях нашай культуры. Мы хочам паказаць усё, чым багаты наш народ, прадоўжыць наша цеснае, мацнеючае з году ў год творчае супрацоўніцтва.

Пра тое, што дні на гасцінай беларускай зямлі пакінуць у кожным з прыехаўшых значны след, сказаў старшыня праўлення Саюза кампазітараў Чувашскай АССР Ф. Лукін: «Ужо зараз гучаць ва мне новыя мелодыі, якім суджана нарадзіцца. Я ўпэўнены, што і мае калегі, вярнуўшыся дадому, напішуць не адзін выдатны твор, у якім будзе адлюстравана наша непарушная дружба».

Вянцом Дзён чувашскай літаратуры і музыкі з'явіўся вялікі канцэрт дружбы, які адбыўся ў зале дзяржаўнай філармоніі.

НА ЗДЫМКАХ: адкрыццё Дзён музыкі і літаратуры Чувашскай АССР у Беларусі; выступае народны паэт Чувашскай АССР Сціхван ШАЎЛЫ; у Беларускай дзяржаўнай філармоніі сустраліся паэт У. ХАРЫТОНАЎ (у цэнтры) — рэдактар мастацкіх праграм Чэбаксарскай студыі тэлебачання і А. НІКАНОРАЎ (крайні злева) — педагог Мінскага музычнага вучылішча. Яны пасябралі ў час вучобы ў Казанскай кансерваторыі. Інтэрв'ю ў сяброў бярэ старшы рэдактар Чувашскага радыё П. АНДРЭЕЎ; выступае Чувашскі дзяржаўны ансамбль песні і танца.

Фота Г. ЛІХТАРОВІЧА.

ТВОРЦА КУЛЬТУРЫ — НАРОД

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

духавы аркестр, гурткі мастацкага чытання, сольных спеваў, танцавальны, драматычны, хор, якому нядаўна прысвоена званне народнага. На сцэне калгаснага дома культуры паказвалі свае спектаклі і канцэртныя праграмы оперныя тэатры СССР і БССР, сімфанічны аркестр БССР, хор імя Пятніцкага, многія калектывы і выканаўцы з саюзных рэспублік і зарубежных краін.

Прыведзены прыклад — не выключэнне. У гэтым жа Камянецкім раёне каля дваццаці сельскіх клубных устаноў маюць сучасныя тыпавыя будынкі.

Вёскай будучага называюць Верцялішкі, што ў 12 кіламетрах ад Гродна. Стваральнікі архітэктурнага ансамбля вёскі ўдасцеюны Дзяржаўнай прэміі СССР. Нядаўна ў Верцялішках пабудавалі палац культуры, а работа ў ім ужо кіпіць. Ды і як жа інакш? Змест павінен быць дастойны прыгожай формы.

Завяршаецца аддзелка новага дома культуры ў калгасе «Гвардыя» Берастовіцкага раёна Гродзенскай вобласці. Ужо гатовы мазаічны роспіс у зале ўрачыстых абрадаў. І трэба бачыць, з якой любоўю падбіраюцца для новага дома культуры абсталяванне, мэбля.

Славіцца сваімі выдатнымі сельскімі ачагамі культуры Гомельскі раён. Яромінскі сельскі дом культуры, які больш як дзесяць гадоў узначалывае добры спецыяліст клубнай справы Антаніна Калацова, неаднаразова адзначаўся дыпламамі рэспубліканскіх і ўсесаюзных конкурсаў за разнастайную і змястоўную работу. У доме культуры працуюць клуб інтэрнацыянальнай дружбы, універсітат культуры, кіналекторый. Многія культработнікі прыязджаюць пераймаць вопыт у Антаніны Пракопаўны.

Ёсць чаму лавучыцца і ў Віктара Мазалеўскага і Івана Бірука, дырэктараў Малюшыцкага і Кайшоўскага дамоў культуры Карэліцкага раёна. Разам са сваімі памочнікамі — актывістамі яны вывучаюць гісторыю родных вёсак, арганізавалі музей баявой і працоўнай славы. У Кайшоўцы сіламі аматарскай кінастудыі створаны кіналетаніс роднай вёскі. У гэтых дамах культуры для дзяцей адкрыты філіялы музычных школ, добра працуюць калектывы мастацкай самадзейнасці.

Велізарныя сацыяльна-эканамічныя зрухі ў жыцці савецкага грамадства прывялі да змены старых звычаяў і традыцый, нарадзілі новыя абрады і святы, рытуал якіх ствараюць культасветработнікі. Так узніклі традыцыйны ўручэння 16-гадовым хлопцам і дзяўчатам пашпартаў, провадаў юнакоў у Савецкую Армію, урачыстай рэгістрацыі нованароджаных і г. д.

Шматгранныя формы клубнай работы. Гэта і вечары працоўнай славы, віншаванні пераможцаў сацыялістычнага спаборніцтва, пасвячэнні ў рабочыя і хлебаробы. З кожным годам расшыраецца сетка народных універсітэтаў культуры, уваходзіць у традыцыю правядзенне дзён музыкі, дэкадэ атэра, святаў паэзіі, народнай творчасці.

Масавай школай эстэтычнага выхавання з'яўляецца самадзейная мастацкая творчасць — яркае праяўленне грамадскага характара сацыялістычнай культуры. Самыя шырокія магчымасці адкрыты перад аматарамі харавых спеваў і тэатра, самадзейнымі мастакамі і фотааматарамі. Лепшым калектывам прысвойваецца званне народнага, што з'яўляецца сведчаннем іх высокага выканаўчага майстэрства. Самадзейным артыстам прадастаўляецца маг-

чымасць выступаць у клубах і дамах культуры, у парках культуры і адпачынку, на сцэнах прафесійных тэатраў і ў канцэртных залах. Заклучныя канцэрты рэспубліканскіх фестываляў, аглядаў, конкурсаў самадзейнасці праходзяць у Вялікім тэатры оперы і балета БССР, а выстаўкі самадзейных мастакоў і народных умельцаў — у Мастацкім музеі БССР і Палацы мастацтваў.

У сакавіку будучага года гасцямі сталіцы будуць лепшыя калектывы сельскай мастацкай самадзейнасці — удзельнікі заключнага канцэрта рэспубліканскага агляда сельскай мастацкай самадзейнасці. Назваць пераможцаў гэтага творчага спаборніцтва журы будзе нялёгка, бо ў нас на вёсцы нямаюць выдатных самадзейных калектываў. Такія народныя хоры, як Казловіцкі Слуцкага раёна, Падлескі Ляхавіцкага раёна, Азершчынскі Рачыцкага раёна і многія іншыя, маюць шматгадовую гісторыю, вызначаюцца высокай музычнай культурай.

Слава самадзейных беларускіх калектываў даўно выйшла за межы рэспублікі. Народны ансамбль танца «Радасць» з Брэста стаў адным з пераможцаў III Усесаюзнага фестываля народнага танца, які праходзіў сёлета ў Кішынёве. Гэты калектыв выступаві і на фальклорным фестывалі ў Парыжы, даваў канцэрты ў Польшчы і ГДР. Сёлета ў Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы пабыў народны ансамбль песні і танца «Нёман» з Гродна, а народны ансамбль песні і танца Маладзечанскага гарадскога дома культуры толькі што вярнуўся з паездкі ў Балгарыю, дзе ў горадзе Бургасе прымаў удзел у міжнародным фестывалі і заваяваў залаты медаль.

Аматарам мастацкай самадзейнасці вялікую дапамогу аказваюць майстры мастацтваў рэспублікі. Многія харавыя калектывы атрымліваюць пастаянную дапамогу ад народных артыстаў СССР Р. Шырмы, Г. Цітовіча, кампазітараў Ю. Семьянікі, І. Лучанка, І. Кузняцова. У сваю чаргу і народная творчасць — пастаянная крыніца творчага натхнення для дзяржаўнага мастацтва і рэзерв прафесійнага мастацтва.

Багацце духоўных інтарэсаў чалавека, які ў сацыялістычным грамадстве атрымаў магчымасці для ўсебаковага гарманічнага развіцця, абумоўлівае разнастайны змест культурна-асветнай работы, якой патрэбны вопытныя кіраўнікі і настольныя энтузіясты — бібліятэкары, краязнаўцы, рэжысёры, музыканты, мастакі. Іх рыхтуюць у рэспубліцы шэраг сярэдніх спецыяльных і вышэйшых навучальных устаноў. Бібліятэчных работнікаў выпускаюць бібліятэчны факультэт Мінскага педагагічнага інстытута і Магілёўскі бібліятэчны тэхнікум. У рэспубліцы ёсць тры культасветвучылішчы — у Магілёве, Гродна і Віцебску. Ужо распачалі практычную работу клубныя работнікі вышэйшай кваліфікацыі, падрыхтаваныя на спецыяльных аддзяленнях тэатральна-мастацкага і педагагічнага інстытутаў. У самадзейных калектывах палацаў і дамоў культуры працуюць нямаюць выпускнікоў музычных вучылішчаў рэспублікі.

Але патрэба ў спецыялістах для культасветработы яшчэ вялікая. Таму прынята рашэнне аб адкрыцці ў бліжэйшы час у Мінску інстытута культуры, што дадць магчымасць не толькі расшырыць маштабы і павысіць узровень падрыхтоўкі культасветработнікаў, але і актывізаваць навуковую распрацоўку актуальных праблем культурна-асветнай работы і народнай творчасці.

ЭКСПЕДИЦИЯ «МАЯ РАДЗИМА—СССР»

«Над росным лугам слаўся густы туман, сонца ўзнялася над лесам. Празрыстае і чыстае, яно залаціла дахі дамоў, якія ледзь праглядзілі над густою лістоў дадоў, высечвалі бяльскія дымкі праз комінах хат. У паветры смачна пахла смажанай бульбай і шкваркамі. Звінелі вёдрамі ля калодзежаў гаспадыні, дзесь цвірчэла ў даёнках малако. Такой мірнай раніцай сустрэла нас легендарная вёска Лясная, што ў Слаўгарадскім раёне Магілёўскай вобласці. На хвіліну спыняемся на пагорку, аглядаем ваколцы. І, мабыць, кожны ловіць сябе на думцы, што магчыма вось так стагоддзі назад пільна азіраў месца будучай бітвы са шведамі Пётр I».

Гэта радкі з паходнага дзённіка вучняў Дроздзінскай васьмігадовай школы Барысаўскага раёна. Чытаеш дзённік далей і знаёмшася з уражаньнямі са шматлікіх паходаў па роднаму краю, па мясцінах народнага подзвігу ў гады рэвалюцыі, грамадзянскай і айчынай войнаў, у гады мірнага будаўніцтва.

Роздум пра час і пра сябе, далучэнне да гісторыі і сучаснасці Савецкай краіны дапамагае юнакам і дзяўчатам вызначыць сваё месца ў жыцці, спрыяе фарміраванню іх светапогляду. Таму з такой актыўнасцю аднесліся яны да аб'яўленай два гады назад ЦК ВЛКСМ турысцкай экспедыцыі «Мая Радзіма — СССР».

Маладзёжныя турысцкія арганізацыі рэспублікі вызначылі шматлікія маршруты паходаў. Так, напрыкладні 30-годдзя вызвалення Савецкай Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў было праведзена больш як 52 тысячы падарожжаў па месцах былых бітваў з ворагамі, экскурсій у вайсковыя часці, у Брэсцкую крэпасць-герой, да помніка ахвярам фашызму — мемарыяльнага комплексу «Хатынь».

На аснове сабранага ў паходах матэрыялу камсамольцы стварылі 4320 грамадскіх музеяў і пакояў славы, напісалі 7728 летапісаў працоўных калектываў, камсамольскіх арганізацый, устанавілі 1123 помнікі, абеліскі і мемарыяльныя знакі, адшукалі каля 15 тысяч безыменных магіл загінуўшых воінаў і партызан, правялі звыш 34 тысяч заступач са знатнымі людзьмі рэспублікі, Героямі Савецкага Саюза і Сацыялістычнай Працы. Шляхамі славы бацькоў, па маршрутах іх рэвалюцыйных, баявых і працоўных здзяйсненняў прайшлі больш за два мільёны юнакоў і дзяўчат.

Маршруты моладзі Любаншчыны, напрыклад, праляглі ў першую камуну раёна, а зараз вядомы ў рэспубліцы калгас імя Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі, на першы саўгас нааснаваных балотах, на радзіму падпольшчыцы Фені Конашавы, на востраў Зыслаў, дзе ў гады Вялікай Айчынай вайны дзейнічалі Мінскі падпольны абком Камуністычнай партыі Беларусі, штаб партызанскага руху Мінскай вобласці, Беларуска-партызанскага фронту і партызанскага фронту Беларуска-партызанскага фронту «Звязда», «Чырвоная змена».

Вучні Дроздзінскай школы Барысаўскага раёна, аб якой я гаварыў у пачатку, зрабілі «Падарожжа ў гісторыю». Яны пабывалі ў вёсцы Лясная Слаўгарадскага раёна, дзе адбылася вядомая бітва са шведамі ў час Паўночнай вайны, у доме Пятра I у горадзе Полацку, у вёсцы Салтанаўка Магілёўскага раёна на месцы бою батэрэі капітана Раёўскага з вайскага музея, пазнаёміліся з багатым мінулым гарадоў Кобрына і Віцебска. «Літаратурнае кола» саставілі мясціны, дзе нарадзіліся і выраслі вядомыя нацыянальныя пісьмемнікі — Я. Купала, Я. Колас, З. Бядуля, У. Сыракомля, К. Крапіва, В. Дунін-Марцінкевіч, А. Міцкевіч, беларускі асветнік С. Будны.

Вывучэнню мясцін баявой славы, подзвігаў савецкіх людзей у час Вялікай Айчынай вайны былі прысвечаны маршруты «Героічныя баі Чырвонай Арміі ў 1941 годзе», «Партызанская слава», «Шляхамі перамог».

Удзельнікі экспедыцыі пабывалі таксама на будоўлях пяцігодкі — на калійным камбінаце ў Салігорску, у Наваполацку, на будаўніцтве Вілейска-Мінскай воднай сістэмы, у нафтавікоў Рэчыцы, на нафтаперапрацоўчым заводзе ў горадзе Мазыры, на перапампоўваючай станцыі «Міхалкі» нафтаправады «Дружба».

Камітэт камсамола вытворчага аб'яднання «Інтэграл» горада Мінска правёў паход маладых рабочых па месцах партыйнага і камсамоўскага падполля ў Мінску ў час мінулай вайны. У ім прынялі ўдзел 900 рабочых. У Музеі гісторыі Вялікай Айчынай вайны юнакі і дзяўчаты сустрэліся з Героем Савецкага Саюза генерал-лейтэнантам у адстаўцы І. Жыгаравам.

Экспедыцыя «Мая Радзіма — СССР» працягваецца. Юнакі і дзяўчаты адкрываюць не толькі новыя старонкі гераічнага мінулага нашай Радзімы, але і перш за ўсё рыхтуюць сябе да таго, каб стаць прадаўжальнікамі вялікіх спраў сваіх бацькоў.

В. ДРАГАВЕЦ.

Трці раз аматары эстраднай музыкі віталі ў Мінску ўдзельнікаў фестывалю «Залатая восень». На сцэне Палаца спорту раней з поспехам выступалі артысты ўсіх сацыялістычных краін Еўропы, а таксама Кубы, Аргенціны, Мексікі, Іспаніі, Італіі. Сёлетні фестываль сабраў на мінскай сцэне спевакоў і музыкантаў з Югаславіі, Францыі, Польшчы, Аргенціны, Венгрыі і ГДР. НА ЗДЫМКУ: удзельнік фестывалю «Залатая восень» польскі ансамбль «Алі-Бабкі».

Фота І. ПАЎЛАВА і В. ХАРЧАНКІ.

У КВЕТКІ ЎЛЮБЕНЫ

Гарады, як і людзі, — не падобныя адзін на другі. Вілейка захапляе кожнага, хто сюды наведваецца, чысцінай сваіх вуліц і двараў, зелянінай дрэў і яркасцю кветак. Яны на кожным кроку.

З надыходам вясны і да позняй восені буйна цвітуць кветкі паабалалі алей у гарадскім парку і на бульваре, на вуліцах і скверах, на школьных дварах і ў прысадах. Толькі работнікі зелянгаса штогод вырошчваюць для ўпрыгожвання свайго горада каля паўмільёна кветак самых разнастайных гатункаў. Амаль столькі ж вырошчваюць і аматары-кветаводы. Няма ў Вілейцы, бадай, такога дома, пад вкнамі якога не было б кветак. Але больш за ўсё іх ля дома выкладчыка біялогіі і хіміі Вілейскай школы-інтэрната Вадзіма Бяляўскага. Імі засаджаны ўвесь яго невялікі агарод. У рост чачараў ўзнікаюць малывы. Зачароўваюць сваёй буйнай квеценню, непаўторным характаром рослы гладыёлы. Зыркмі агнём разгараюцца вярціні. І зімой, насуперак сцюжам і халоднаму пякучаму

сіверу, красуюцца сваім зялёным убраннем кусты магоніі, вечназялёнай туі. А позіч кусты садзюцца гартэзія.

На сваім невялікім агародзе настаўнік стварыў сапраўдны рэндэраў. Прыжыўся і добра дасцра на нашай беларускай зямлі хенамелес. Ён прыгожа цвіце і дае плады, падобныя па колеру і смаку на лімоны. Няблага адчувае сябе і сібirsкая абляпіха. Яна таксама цвіце і дае плады. Акліматызавалася і цёплалюбівая паўднёвая алыча. Але асабліва многа ў гэтым невялікім дэндэраў ружаў.

— Вы трылі да мяне ў перыяд першага адцвітання руж, — гаворыць Вадзім Львовіч. — Сёлета яны зацвілі крыху са спазненнем і не вельмі дружна. Другі раз зацвітуць пад канец жніўня і будуць красавацца аж да глыбокай восені, пакуль не пачнуцца замаразкі.

Гасцінны гаспадар дастае з кішэнкі сцізорку, зрывае самую вялікую кветку чырвонага ружу, дае мне і пытаецца:

— Адчуваеце, які тонкі водар?

Па ўсім відаць, што ружы — любімыя кветкі Вадзіма Львові-

ча. Іх тут асабліва многа, больш за восемдзесят гатункаў. І кожны колер, нават ад іншых колеру, вастрэйшай водару.

Настаўнік расказвае, што ўсе ружы ён размножыў чаранкамі. Вялікую дапамогу ў набыцці іх Вадзіму Львовічу аказалі супрацоўнікі Цэнтральнага батанічнага саду Акадэміі навук БССР. Некаторыя гатункі руж прыслалі знаёмыя з Масквы, Вільнюса, Каўнаса, Кіева і іншых гарадоў краіны.

Вадзім Львовіч займаецца не толькі вырошчваннем кветак, але і іх селекцыяй. Шляхам штучнага апылкавання ён вывеў некалькі гатункаў гладыёлусаў. Яны адрозніваюцца ад звычайных буйнымі кветкамі і мяккасцю колеру.

Ёсць у Вілейцы добрая традыцыя выстаўку кветак. І сёлета была праведзена такая выстаўка. Наведвальнікі яе любаваліся гладыёлусамі настаўніцы-пенсіянеркі Зяленскай, піоньямі бухгалтара Станілевіча. Але больш за ўсё ім спадабаліся кветкі Вадзіма Бяляўскага.

У. ЯКУБОВІЧ.

ГУМАР

Новы свяціцэннік пытаецца ў прыхажанкі, як ёй падабаюцца яго прапаведзі.

— Цудоўна! Можна сказаць, мы аб граху па-сапраўднаму нікога не ведалі, пакуль вы не прыехалі.

Гаспадар гаворыць маладым работнікам фірмы, якія просяць у яго дазволу адправіцца ў вясельнае падарожжа:

— Дзеці мае, я не магу сказаць у такі дзень «не», але паколькі нехта павінен застацца на рабоце, то прапаную, каб вы адправіліся ў гэта падарожжа па чарзе.

— Місіс Фрэнклін, не маглі б вы пазычыць свой пыласос?

— На жаль, муж катэгарычна забараняе выносіць рэчы з

дому. Але, калі хочаце, можаце карыстацца ім у нашым доме.

На караблі.
— Супакойцеся, пань, супакойцеся! Толькі без панікі! Ніч якой небяспекі, нікага караблекрушэння няма! Я пасадзіў і шлюпкі жанчын і дзяцей толькі для таго, каб расказаць мужчынам адзін навішны пікантны анекдот!

Сяргей ГРАХОЎСКИ

У зорным небе — Млечны Шлях,
Пад ім ляцяць у вырай гусі,
І мне здаецца, кожны птах
Крычыць: «Вясной дамоў
вярнуся!»

Ляцяць у вырай жураўлі,
Ляць буслы з зорным небе,
А вольна да родна зямлі
І Млечны Шлях ім
не патрэбен.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП,
ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82,
33-65-84, 33-03-15, 33-65-91,
33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага
Сцяга Друкарня выдавецтва
ЦК КП Беларусі,
Зак. № 1410.